

*Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).
Спеціальність – 281.
Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 9.*

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.9.3>

УДК 352.07:324

М. А. Ажажа,

*д. держ. упр., професор, професор кафедри управління та адміністрування,
Запорізький національний університет*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3549-7718>

А. О. Дашков,

аспірант, Запорізький національний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-1798-3159>

Д. С. Цикін,

аспірант, Запорізький національний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-6022-1496>

ПАРТИЦИПАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ: СВІТОВА ПРАКТИКА

M. Azhazha,

*Doctor of Sciences in Public Administration, Professor,
Professor of the Department of Management and Administration,
Zaporizhzhia National University*

A. Dashkov,

Postgraduate student, Zaporizhzhia National University

D. Tsykin,

Postgraduate student, Zaporizhzhia National University

PARTICIPATORY MANAGEMENT AS A TOOL FOR MUNICIPAL GOVERNANCE DEVELOPMENT: GLOBAL PRACTICE

У статті розглянуто актуальність дослідження партисипації в муніципальному управлінні для України, оскільки цей підхід дозволяє враховувати інтереси різних соціальних груп, підвищувати ефективність місцевого самоврядування та розвивати громади; встановлено, що в умовах глобальних змін та зростання вимог до ефективності муніципального управління, все більше уваги приділяється партисипативному управлінню як практичній відповіді на «новий» контекст управління. Партисипативне управління сприяє розвитку участі громадян у процесах прийняття рішень через механізми партисипативного бюджету, громадські слухання, цифрові платформи, форуми та інші форми взаємодії. Партисипативне управління розглядається як інструмент для зміцнення демократичних процесів та подолання викликів, що стоять перед українськими громадами.

В дослідженні аналізується вплив партисипативного управління на соціально-економічний розвиток та пропонується адаптація кращих зарубіжних практик для українських реалій. Приведені приклади успішних практик з Бразилії, США, Іспанії, Польщі, Німеччини, Канади та України демонструють, як залучення громадян до управлінських процесів сприяє підвищенню прозорості, ефективності та соціальній згуртованості.

У статті також підкреслюється важливість партисипативного управління для підвищення прозорості, відкритості, довіри до влади та покращення якості життя громадян. Особлива увага приділяється застосуванню цього підходу в Україні, де партисипативне управління стає частиною стратегії розвитку міст і громад, сприяючи ефективності роботи місцевого самоврядування та розвитку демократичних процесів.

The article examines the relevance of studying participation in municipal governance for Ukraine, as this approach allows for the consideration of the interests of various social groups, enhances the efficiency of local self-government, and fosters community development. It is established that in the context of global changes and increasing demands for effective municipal management, participatory governance is receiving more attention as a practical response to the "new" management context.

The relevance of studying participation in municipal governance is particularly significant for Ukraine, as it provides an opportunity to gain experience from best practices and recommendations from other countries to improve the

efficiency of local government bodies and community development, with an emphasis on adapting these best practices to Ukrainian realities. Participatory governance promotes citizen involvement in decision-making processes through mechanisms such as participatory budgeting, public hearings, digital platforms, forums, and other forms of interaction. It is considered a tool for strengthening democratic processes and addressing the challenges faced by Ukrainian communities. Participation in municipal governance involves the active engagement of citizens, civil society organizations, and other stakeholders in decision-making, planning, and policy implementation at the local level, based on principles of transparency, openness, accountability, and cooperation between local government bodies and the public.

The study analyzes the impact of participatory governance on socio-economic development and proposes the adaptation of best foreign practices to Ukrainian realities. Examples of successful practices from Brazil, the USA, Spain, Poland, Germany, Canada, and Ukraine demonstrate how citizen involvement in governance processes contributes to increased transparency, efficiency, and social cohesion.

The article also highlights the importance of participatory governance in enhancing transparency, openness, trust in authorities, and improving the quality of life for citizens. Special attention is given to the application of this approach in Ukraine, where participatory governance is becoming part of the development strategy for cities and communities, contributing to the effectiveness of local self-government and the development of democratic processes.

Ключові слова: партисипативне управління, участь, громада, місцеве самоврядування, муніципальне управління.

Keywords: participatory governance, participation, community, local self-government, municipal governance.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Актуальність цього дослідження обумовлена наступними ключовими факторами: *по-перше*, партисипативне управління дозволяє враховувати інтереси та потреби різних соціальних груп, що сприяє підвищенню якості управління та прийняттю більш ефективних рішень для покращення якості життя у громадах; *по-друге*,

залучення громадян до управлінських процесів допоможе розробити і впровадити нові механізми контролю дій місцевої влади, протидіяти виникненню корупційним ризикам, підвищити прозорість органів влади та забезпечити кращу підзвітність перед громадою; *по-третє*, партисипація сприяє зростанню громадянської активності у прийнятті рішень, що є важливим фактором для розвитку відповідальності та демократичних процесів на місцевому рівні; *по-четверте*, досвід зарубіжних країн пропонує широкий спектр інноваційних підходів та технології до партисипативного управління (наприклад, цифрові платформи для громадських консультацій, онлайн-голосування, мобільні опитування, комунікаційні платформи, інструменти прозорості бюджету участі, електронні урядові сервіси тощо), які можуть бути корисними, адаптовані та впроваджені в громадах України для оперативності вирішення місцевих проблем; *по-п'яте*, спільна робота над вирішенням місцевих проблем і створенням спільних цінностей сприяє підвищенню рівня соціальної згуртованості та зміцненню громади у контексті військових, політичних та соціально-економічних ризиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням муніципального управління, місцевого самоврядування та розвитку громадянського суспільства присвятили дослідження такі науковці: О.Берданова, В. Вакулєнко, І. Валєнтюк, А. Помаза-Пономарєнко, А. Ткачук (стратегічне планування місцевого розвитку, аналіз ефективності управлінських процесів на місцевому рівні та залученні громадян до управління); В. Бабаєв, М. Баймуратов, В. Ільяшенко, В. Куйбіда, С. Майстро, О. Лазор, В. Погорілка, С. Приліпко (питання функціонування та розвитку місцевого самоврядування); Л. Антонова, О. Батанов, О. Іваницька, А. Заєць, В. Кравченко, О. Кравчук, Ю. Куц, Ю. Сурмін, О. Пухкал, В. Тацій (організаційні, економічні та правові аспекти взаємодії органів державної влади та громадянського суспільства); В. Дзюндзюк, С.Домбровська, О.Мірошниченко, В. Мамонова, Н. Мельтюхова, Н. Нижник, Г. Одінцова (питання децентралізації та реформи місцевого самоврядування в Україні); В. Воронкова, В. Князєв, О. Крюков, Ю. Рубан, В.

Шведун (аналіз ефективності муніципальних реформ та розвитку місцевих громад); В. Баштаник, В. Сиченко, Л. Немиць, І. Полевич, С. Рябов, Ю. Яковлева (теоретико-методичні та нормативно-правові основи муніципального управління як механізму ефективного управління розвитком муніципальних утворень); В. Довженко, А. Войтенко, М. Плотнікова (використання європейського досвіду партисипативного управління в стратегічному плануванні розвитку територіальних громад) та інші.

Постановка завдання. Метою статті є огляд світового досвіду партисипативного управління як інструменту розвитку муніципального управління та адаптація кращих практик партисипативного управління світового досвіду до українських реалій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «партисипація» походить від англ. *participate*, що означає «брати участь». У широкому політичному контексті термін використовують для опису процесів і методів, за допомогою яких суспільство активно залучається до прийняття рішень, планування та реалізації проектів, програм, або заходів, особливо у сфері управління та розвитку громади, що сприяє підвищенню прозорості, довіри до місцевої влади та якості прийнятих рішень. Партисипація сприяє консультаціям та активній політичній участі громадян через вибори, діяльність, пов'язану з політичними партіями, або культуру демонстрацій та протестів. Партисипація визначає процеси та механізми залучення громадян до прийняття рішень у сфері муніципального управління (консультації, обговорення, голосування, моніторинг виконання прийнятих рішень, контроль дотримання законодавства, громадські слухання, участь у робочих групах, подання пропозицій та скарг, публічні акції, протести, петиції тощо) для більш демократичного та прозорого управління, враховуючи інтереси і думки різних соціальних груп [1].

Проаналізуємо успішні практики партисипативного управління різних країн як важливого інструменту покращення якості роботи органів місцевого самоврядування, підвищення рівня довіри до муніципальних установ та

забезпечення сталого розвитку місцевих громад.

Один із найвідоміших прикладів партисипативного управління походить з Бразилії. У місті Порту-Алегрі у 1989 році було впроваджено модель партисипативного бюджету (Participatory Budgeting), що є однією з найбільш успішних і відомих практик у світі. Жителі беруть участь у відкритих зустрічах місцевих зборів, де обговорюють пріоритети витрат і голосують за проекти, які вважають найважливішими і отримують фінансування з міського бюджету для покращення інфраструктури міста. На зустрічах обираються громадські делегати, які представляють інтереси громадян різних соціальних груп, включаючи представників вразливих груп і беруть участь у подальших етапах планування бюджету. Місцева влада активно підтримує і сприяє впровадженню партисипативного бюджетування, забезпечуючи процес максимально прозорим, з публікацією всіх рішень і витрат у відкритому доступі. Діючий президент Бразилії – Луїз Інасіо Лула да Сілва вважає, що для відновлення довіри громадян до політичних процесів потрібно ще більше демократії. У 2023 році уряд запустив одну зі своїх головних ініціатив – партисипативний багаторічний план (PPA Participativo). PPA є основним засобом планування для всіх рівнів уряду в Бразилії та визначає керівні принципи, цілі та завдання державного управління, включаючи пріоритети, основні проекти, виділені ресурси та показники, які будуть використовуватися для оцінки успіху. План створюється в перший рік кожного чотирирічного урядування. Саме на PPA базуються щорічні бюджетні керівні принципи та закони. Таким чином, PPA є відправною точкою для національної програми партисипативного бюджетування. PPA визначає цілі та завдання для Бразилії на наступні чотири роки. За бажанням громадяни можуть подавати свої пропозиції через цифрову платформу (Decidim, доступну лише для громадян Бразилії) або Interconselhos Forum, який об'єднує різні ради та групи громадянського суспільства [2]. Ця практика призвела до підвищення прозорості, відкритості, підзвітності та ефективності муніципалітетів; підвищення рівня довіри громадян до місцевої влади; покращення якості

життя і активної участі громадян у муніципальних справах, зокрема в сферах освіти, охорони здоров'я, транспорту та житлового будівництва.

Партисипативне управління в США є важливим елементом місцевої демократії і включає різні ініціативи, особливо у формах громадських зустрічей та публічних слухань (town meetings), спрямованих на залучення громадян до прийняття рішень та управлінських процесів. Партисипативне бюджетування в Нью-Йорку (Participatory Budgeting in New York City, PBNYC) відіграє важливу роль у наданні громадам можливості безпосередньо впливати на процес розподілу коштів бюджету. У квітні 2024 року 24 члени міської ради Нью-Йорка запитували мешканців, як витратити щонайменше 24 мільйони доларів капітального фінансування в міському бюджеті на 2025 фінансовий рік. Проекти бюджету участі були зосереджені на покращенні шкіл, парків, бібліотек та інших громадських місць. PBNYC фінансує проекти соціальної інфраструктури в громадських місцях, вартість яких становить щонайменше 50000 доларів, і які тривають не менше 5 років [3]. Цифрові платформи, такі як MySidewalk і Neighborland, дозволяють громадськості висловлювати свої думки щодо місцевих питань, надавати зворотний зв'язок, брати участь в опитуваннях і обговореннях.

У черні 2024 року реалізовано голосування за бюджетом участі за Програмою Civic Bridge у Сан-Франциско [4] за пріоритетними напрямками: громадська безпека та стійкість (інвестиції в безпеку, готовність до надзвичайних ситуацій, допомога під час стихійних лих, запобігання злочинності); діти та люди похилого віку (програми доступності та безпеки для молодих та літніх мешканців тощо); Vision Zero та безпека пішоходів (безпека пішоходів, заспокоєння руху, безпека велосипедистів, програми навчання безпеці тощо); благоустрій мікрорайонів (облаштування місць, громадське мистецтво, благоустрій парків та дитячих майданчиків тощо). Civic Bridge (громадянський міст) співпрацює з міськими агенціями, щоб вибрати проблему для вирішення – наприклад, покращити доступ до доступного житла або краще керувати неекстреними викликами 911. ОСІ

(Office of Civic Innovation) набирає групу волонтерів-технологів і дизайнерів із технологічних компаній Bay Area, які впродовж чотирьох місяців співпрацюють з персоналом муніципалітетів над вирішенням обраної проблеми [5].

Ініціатива «Молодь веде зміни» (Youth Lead the Change, YLC) у Бостоні залучає молодих мешканців до партисипативного бюджетування, дає молодим людям владу над мільйоном доларів міського бюджету. Молодіжний проект очолює молодь віком від 12 до 25 років і підтримують навчені молодіжні фасилітатори. Молодь пропонує та голосує за проекти, які впливають на їх громади, такі як рекреаційні об'єкти та освітні програми. Цілями проекту є: залучення активних учасників до громадських справ свого муніципалітету; збільшення впливу молоді; зміна соціальної поведінки; збільшення довіри та спілкування молоді з місцевою владою; надання можливості всім голосам бути почутими; створення сильніших, безпечніших і успішних громад; зміцнення почуття гідності, солідарності та рівності мешканців у всьому місті; сприяння освіті щодо бюджетних і демократичних процесів; навчити молодь місцевому економічному розвитку, отримати лідерські та професійні навички [6].

Барселона була першим муніципалітетом у створенні структур спільного управління. У 1984 році Барселона запровадила карту районної децентралізації, яка досі керує містом. Саме це бажання відповідати потребам кожної епохи призвело до початку процесу оновлення правил участі, які діють з 2002 року до цього часу. У жовтні 2017 року було схвалено нове Положення про участь громадян, яке стало результатом широкого процесу між різними муніципальними групами, асоціаціями та організаціями, органами участі та громадянами, результатом якого стала нова структура, яка визначає канали політичної участі, ресурси, необхідні для його виконання, і систему гарантій, яка повинна забезпечувати належне використання та ефективність цих каналів. Поточний Регламент є потужним інструментом для ініціативи громадян, сприяє каналам прямої демократії, підтримує гібридну участь між цифровим світом і світом віч-на-віч; фактом, який сприяє прозорості та

відстежуваності, і приділяє особливу увагу гарантуванню інклюзивної участі, яка враховує різноманітність і потреби всього населення Барселони [7]. Цифровий простір проекту «Decidim Barcelona» відкриває можливості для громадянської участі в управлінні містом через онлайн-платформу (<https://www.decidim.barcelona/>). Громадяни можуть пропонувати ідеї, обговорювати їх та голосувати за проекти на сайті Barcelona Digital City, що мають бути реалізовані міським урядом [8]. У каталозі муніципальних програм міської ради Барселони є корисні програми для iOS (Apple) і Android з відкритим кодом, що робить їх доступними для жителів міста та підприємств, це стосуються культури та дозвілля, мобільності та транспорту, технологій і туризму. Уряд Барселони розглядає місто як простір міських і соціальних інновацій. Barcelona Innova, розроблена BIT Habitat Foundation, є стратегією просування міських інновацій. Будучи центром міських інновацій, Ca l'Alieг проводить програми та послуги, відкриті конкурси; пропонує фінансування та гранти для впровадження інноваційних проектів; сприяє інноваціям у Барселоні з метою подолання глобальних викликів.

Ідея партисипативного бюджету в місті Лодзь (Польща) була підготовлена та реалізована місцевими органами у 2013 році в рамках проекту RELOCAL і була продовженням попередньої ініціативи «Голос мешканців має значення», яка була реалізована у 2012 році. Бюджет участі в Лодзі є одним із інструментів реалізації Стратегії розвитку Лодзь 2020+ у рамках місцевих проектів. Ініціатива спрямована на розвиток людського капіталу, місцевої свідомості та просторові зміни. На кожному рівні дії (планування, просування, вибір і реалізація місцевих проектів) партисипативний бюджет у Лодзі зміцнює зв'язки між місцевими громадами та підвищує ідентичність людей з місцем проживання. Люди стають відповідальними за виявлення випадків соціальної несправедливості. Таким чином, навіть якщо конкретний проект не приймається шляхом голосування, це буде добре обґрунтованим припущенням щодо соціальної нерівності, і підкреслювати просторовий контекст нерівності [9].

Комплексно нова модель партисипативного бюджету була розроблена в місті Вупперталь (Німеччина) у 2017 році. Вупперталь був найбільш інклюзивним пілотним проектом EMPATIA (Enabling Multichannel PArticipation Through ICT Adaptations, <https://empatia-project.eu/tools/>). Платформа EMPATIA використовується як вітрина департаменту фінансів муніципалітету, спрямовуючи всі аспекти інформації та участі щодо муніципального бюджету в одну платформу[10]: онлайн-інформація про муніципальний бюджет у привабливому форматі, включаючи FAQ, короткі відео (створені місцевою молодіжною медіа-ініціативою YouNect), статті, інформація про майбутні події та поширені запитання безпосередньо до департаменту фінансів; участь у бюджеті [10].

Місто Лейпциг (Німеччина) представляє цікаве прикладне дослідження місцевої демократії завдяки багатообіцяючій інфраструктурі для залучення, яку розробив міський уряд. Партисипативне управління у Лейпцигу здійснюється у «Міському офісі (Stadtbüro)». Це інформаційний пункт з питань участі громадян, зобов'язань та міського планування, де кожен громадянин може реалізувати своє право активно впливати на роботу муніципалітету та використовувати свою творчу свободу [11]. Сьогодні Лейпциг застосовує п'ять принципів партисипативного управління [12]: 1) партисипація приносить користь суспільству, муніципалітету, уряду, що однаково залучені та отримують переваги від взаємного обміну знаннями щодо відповідного проекту; 2) кожен бажаючий має можливість долучитися до процесу участі в межах своїх можливостей; 3) участь зміцнює муніципальне управління та уряд: участь громадян має сприятливий вплив на рішення міської влади та дозволяє адміністрації більш надійно планувати свої завдання; 4) участь громадян супроводжує як адміністративний, так і політичний процес з самого початку; громадяни залучені на всіх етапах проекту – від планування, прийняття рішень, постановки мети і до його реалізації; 5) координація участі громадян, консультації та підтримка всіх учасників: «координатор діє як контактна точка з усіх питань участі,

контролює та консультує проекти участі загальноміської важливості протягом усього процесу».

В місті Едмонтон (Канада) використовуються декілька он-лайн платформ для партисипативного управління, що дозволяють мешканцям активно брати участь у процесі прийняття рішень та розвитку міста: Engaged Edmonton, офіційний онлайн-простір для громадських консультацій, де мешканці можуть брати участь в опитуваннях, подавати свої пропозиції, коментувати міські ініціативи та брати участь у віртуальних обговореннях. [13]; платформа Citizen Dashboard надає мешканцям доступ до важливої інформації про місто, включаючи бюджетні витрати, стан інфраструктури, якість послуг та інші показники (перша фаза інформаційної панелі, The Way We Move, пропонувала дані в режимі реального часу про прогрес міста щодо рівня дорожньо-транспортного травматизму, заповнених ям, своєчасного прибуття автобусів та іншу інформацію, пов'язану з транспортом) [14]; платформа City of Edmonton's Open Data Portal надає доступ до великого масиву даних, зібраних міською владою (відкриті дані надають інформацію про транспорт, інфраструктуру, екологію, бюджет, громадську безпеку та інші сфери, які є важливими для жителів міста та дослідників) [15].

На сьогодні партисипативне управління в Україні стало частиною стратегій розвитку багатьох українських міст і громад. Перші проекти впровадження концепції розумних міст та громадського бюджету були впроваджені в Чернігові у 2015 році, а згодом в Києві, Львові, Івано-Франківську, Запоріжжі, Полтаві, Одесі, Харкові, Тернополі, Мукачеві, Дрогобичі тощо. У період 2018-2022 років у Маріуполі працювала система «Безпечне місто». Чинне законодавство України передбачає використання наступних інструментів партисипації та впливу громадськості на органи влади: громадські ради, громадський бюджет, громадські слухання, електронні петиції, загальні збори громадян, органи самоорганізації населення, консультації з громадськістю, громадська експертиза, зустрічі керівників та посадових осіб місцевих рад з населенням платформи відкритих

даних та інші форми взаємодії між владою та громадянами [16]. Громади використовують наступні цифрові платформи для залучення громадян до прийняття рішень: Громадський проект (<https://pb.org.ua/>) – єдине ІТ-рішення для автоматизації всього циклу заходів бюджету участі у будь-якому населеному пункті України; платформа електронних петицій Президента України (<https://petition.president.gov.ua/>); платформа електронних петицій Кабінету Міністрів України (<https://petition.kmu.gov.ua/>), Портал відкритих даних (<https://spending.gov.ua/>); мобільний додаток та веб-сайт «Дія» (<https://diia.gov.ua/>) надають доступ до різних державних послуг, включаючи подання заяв, отримання довідок, сплату податків, а також можливість брати участь у голосуваннях та інших формах електронної демократії; система публічних закупівель ProZorro (<https://prozorro.gov.ua/>) дозволяє громадянам і бізнесу спостерігати за процесами державних закупівель, що підвищує їх прозорість і запобігає корупції; портал відкритих даних України (<https://data.gov.ua/>) надає доступ до великого обсягу відкритих даних державних органів, що дозволяє громадянам та організаціям аналізувати інформацію, слідкувати за діяльністю уряду та ініціювати зміни; платформи типу «Розумне місто» (Kyiv Smart City - <https://smartcitykyiv.com/>, Smart city – Дрогобич - <https://drohobych-rada.gov.ua/smart-city/>, тощо) інтегрують різні сервіси для підвищення ефективності міського управління, включаючи зворотний зв'язок з мешканцями, управління міськими ресурсами, планування та розвиток інфраструктури.

Висновки. Підсумовуючи, відзначимо що світова практика впровадження партисипації в муніципальному управлінні свідчить про застосовування популярного інструменту як громадський бюджет, що перетворився на своєрідну «вигідну угоду» між місцевою владою та громадськістю, відкриваючи нові можливості для конструктивного діалогу. Учасники цього процесу, включаючи авторів проектів, представників влади, громадські організації та мешканців, навчаються співпрацювати та створювати нові зв'язки, використовуючи інформаційні технології. Завдяки

цьому зростає кількість ініціатив і місцевих проектів, спрямованих на покращення умов життя, які успішно реалізуються. Громадський бюджет все частіше розглядають як інструмент для зміцнення соціальної згуртованості, впровадження принципів інклюзивності та забезпечення доступності в громадах [17]. Дослідження партисипації в муніципальному управлінні має велике значення для України, оскільки дозволяє отримати досвід кращих практик і рекомендацій країн світу для підвищення ефективності та якості роботи органів місцевого самоврядування та розвитку громад, що особливо важливо з огляду на необхідність адаптації найкращих практик до українських реалій. Партисипативне управління дозволяє враховувати інтереси та потреби різних соціальних груп, що сприяє зменшенню поширених помилок; підвищенню рівня залучення громадян; покращенню якості життя громадян; прозорості, підзвітності та інклюзивності органів місцевого самоврядування; допоможе адаптувати найкращі-успішні зарубіжні практики до українських реалій; сприятиме розвитку демократичних процесів, підвищенню ефективності роботи органів місцевого самоврядування та забезпеченню активної участі громадян у житті своїх громад. підвищенню якості управління та прийняттю більш ефективних рішень для покращення якості життя у громадах.

Література

1. Довженко В. А., Войтенко А. Б., Плотнікова М. Ф. Використання європейського досвіду партисипативного управління в стратегічному плануванні розвитку територіальних громад. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1957>.
2. Global Hub for Participatory Democracy. Brazil launches participatory national planning process. 2023. URL: <https://www.peoplepowered.org/news-content/brazil-national-participatory-planning>
3. New York City Council. Thank You for Participating! 2024. URL:

<http://surl.li/gqriie>.

4. Department Board of Supervisors. Vote to fund community projects in District 7. 2024. URL: <http://surl.li/vhahss>

5. The Burnes Center for Social Change. Northeastern University. Civic Bridge. 2023. URL: <https://equitableengagementlab.org/civic-bridge>

6. Youth Lead the Change. Youth Lead the Change (YLC): Participatory Budgeting Boston. 2024. URL: <http://surl.li/iiclll>; Youth Lead the Change (YLC) gives young people power over one million dollars of the City's capital budget. The process is led by youth in Boston. 2024. URL: <https://use.metropolis.org/case-studies/youth-lead-the-change-participatory-budgeting-boston>

7. Guarantee commissions. Guaranteeing participation rights. 2024. URL: <https://www.decidim.barcelona/assemblies/comissions-garanties?locale=ca>

8. Barcelona Digital City. Map of resources to boost digitisation in the city. 2024. URL: <https://ajuntament.barcelona.cat/digital/en>

9. Dmochowska-Dudek K., Napierała T., Tobiasz-Lis P., Wójcik M. The Participatory Budget for Lodz, Poland. *Relocal Case Study*. N° 21/33. 2019. Joensuu: University of Eastern Finland. URL: https://relocal.eu/wp-content/uploads/2019/05/21_PL-Case-1-Participatory-Budget_CS_Report.pdf.

10. Stadt Wuppertal. Bürgerbeteiligung Aktuell. 2023 URL: <https://talbeteiligung.de/>. Participedia. Participatory Budgeting in Wuppertal, Germany. 2018. URL: <https://participedia.net/case/5801>

11. Stadt Leipzig. Das Stadtbüro - Anlaufstelle für Fragen zu Bürgerbeteiligung, Engagement und Stadtplanung. 2024. URL: <https://www.leipzig.de/buergerservice-und-verwaltung/buergerbeteiligung-und-einflussnahme/stadtbuero/>

12. Souris Elena. Local Participatory Democracy Thirty-one Years after German Reunification: Lessons from Leipzig. 2021. URL: newamerica.org/political-reform/reports/lessons-from-leipzig/

13. Engaged Edmonton. Share Your Voice. Shape Our City. 2024. URL: <https://engaged.edmonton.ca/>

14. ICMA. Edmonton's Citizen Dashboard. 2024. URL: <https://icma.org/documents/edmontons-citizen-dashboard>

15. Open City. City of Edmonton's Data Portal. 2024. URL: <https://data.edmonton.ca/>

16. Гончар Ю., Дрожжин Д., Зінченко А., Колодезний А., Нижник О. Партисипація у стратегуванні розвитку громади. Досвід територіальних громад Донеччини та Луганщини: посібник. 2021. С. 52-60. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/UA-UNDP-participation-in-strategic-planning-web.pdf>

17. Бікулов Д.Т., Чайка І.Ю., Ажажа М.А. Громадська участь у муніципальному управлінні: перспективи інституційного дизайну / *Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2024. № 7. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/4120/4154>

References

1. Dovzhenko, V., Voytenko, A. and Plotnikova, M. (2020), “The use of european experience of participatory management in strategic planning of territorial communities development”, *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, [Online], vol. 12, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1957> (Accessed 18 August 2024).

2. Global Hub for Participatory Democracy (2023), “Brazil launches participatory national planning process”, [Online], available at: <https://www.peoplepowered.org/news-content/brazil-national-participatory-planning> (Accessed 18 August 2024).

3. New York City Council (2024), “Thank You for Participating!”, [Online], available at: <http://surl.li/gqriie> (Accessed 18 August 2024).

4. Department Board of Supervisors (2024), “Vote to fund community projects in District 7”, [Online], available at: <http://surl.li/vhahss> (Accessed 18 August 2024).

5. The Burnes Center for Social Change. Northeastern University (2023),

“Civic Bridge”, [Online], available at: <https://equitableengagementlab.org/civic-bridge> (Accessed 18 August 2024).

6. Youth Lead the Change (2024), “Youth Lead the Change (YLC): Participatory Budgeting Boston”, [Online], available at: <http://surl.li/iiclll>; “Youth Lead the Change (YLC) gives young people power over one million dollars of the City's capital budget. The process is led by youth in Boston”, [Online], available at: <https://use.metropolis.org/case-studies/youth-lead-the-change-participatory-budgeting-boston> (Accessed 18 August 2024).

7. Guarantee commissions (2024), “Guaranteeing participation rights”, [Online], available at: <https://www.decidim.barcelona/assemblies/comissions-garanties?locale=ca> (Accessed 18 August 2024).

8. Barcelona Digital City (2024), “Map of resources to boost digitisation in the city”, [Online], available at: <https://ajuntament.barcelona.cat/digital/en> (Accessed 18 August 2024).

9. Dmochowska-Dudek, K., Napierała, T., Tobiasz-Lis, P. and Wójcik, M. (2019), “The Participatory Budget for Lodz, Poland”, *Relocal Case Study*. vol.º 21/33. Joensuu: University of Eastern Finland, [Online], available at: <http://surl.li/aurhvl> (Accessed 18 August 2024).

10. Stadt Wuppertal (2023), “Bürgerbeteiligung Aktuell”, [Online], available at: <https://talbeteiligung.de/>; Participedia (2018), “Participatory Budgeting in Wuppertal, Germany”, [Online], available at: <https://participedia.net/case/5801> (Accessed 18 August 2024).

11. Stadt Leipzig (2024), “Das Stadtbüro - Anlaufstelle für Fragen zu Bürgerbeteiligung, Engagement und Stadtplanung”, [Online], available at: <https://www.leipzig.de/buergerservice-und-verwaltung/buergerbeteiligung-und-einflussnahme/stadtbuero/>; Das Stadtbüro - Anlaufstelle für Fragen zu Bürgerbeteiligung, Engagement und Stadtplanung, [Online], available at: <https://www.leipzig.de/buergerservice-und-verwaltung/buergerbeteiligung-und-einflussnahme/stadtbuero/> (Accessed 18 August 2024).

12. Souris, E. (2021), “Local Participatory Democracy Thirty-one Years after

German Reunification: Lessons from Leipzig”, [Online], available at: newamerica.org/political-reform/reports/lessons-from-leipzig/ (Accessed 18 August 2024).

13. Engaged Edmonton (2024), “Share Your Voice. Shape Our City”, [Online], available at: <https://engaged.edmonton.ca/> (Accessed 18 August 2024).

14. ICMA (2024), “Edmonton's Citizen Dashboard”, [Online], available at: <https://icma.org/documents/edmontons-citizen-dashboard> (Accessed 18 August 2024).

15. Open City (2024), “City of Edmonton's Data Portal”, [Online], available at: <https://data.edmonton.ca/> (Accessed 18 August 2024).

16. Honchar, Yu., Drozhzhyn, D., Zinchenko, A., Kolodeznyj A., and Nyzhnyk O. (2021), *Partysypatsiia u stratehuvanni rozvytku hromady. Dosvid terytorial'nykh hromad Donechchyny ta Luhanschyny*, pp. 52-60, [Online], available at: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/UA-UNDP-participation-in-strategic-planning-web.pdf> (Accessed 18 August 2024).

17. Bikulov, D., Chaika, I. and Azhazha, M. (2024), “Public Participation In Municipal Administration: Prospects Of Institutional Design”, *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, vol. 7, [Online], available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/4120/4154> (Accessed 18 August 2024).

Стаття надійшла до редакції 20.08.2024 р.